

Monumentnummer*: 531542

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 18 april 2014
Kadaster deel/nr 82655/148

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nigtevecht Stichtse Vecht Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Vreeland betonnen werken Fort Kijkuit

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Loenen E 770

Omschrijving**

Cluster 14. Inundatiesluis/duikersluis (Vechtoever).

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

INUNDATIESLUIS / DUIKERSLUIS (Vechtoever), als civiel en militair waterstaatkundig onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie ten zuiden van Vreeland en onderdeel van de Vechtoever, die ter plaatse Oud Over wordt genoemd. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluisen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluisen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluisen gebruikt, maar ook zijn er nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Soms moesten lokale peilverschillen tussen afzonderlijke poldereenheden worden overbrugd door het opnemen of gebruiken van keersluisjes in bestaande kades of dijken. Hiertoe zijn vaak schotbalkkeringen in vaarten of zelfs in coupures in kades toegepast, maar ook zogenoemde verlaten met houten of ijzeren hefdeuren of duikers met schuiven zijn voor dit doel benut. Een aantal sluisen en waterkeringen lag in een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

doorgaande dijk of weg en was of werd bovenlangs voorzien van een al dan niet beweegbare brug of is uitgevoerd als duiker. Waar geen scheepvaartbelangen in het spel waren werd gewoonlijk een vaste brug of duiker gelegd. Dit laatste was het geval bij de Vechtoever bezuiden Vreeland, waar de kering onder normale omstandigheden deel uitmaakte van de Vechtdijk. Oostelijk van de sluis resten van het ca. 60 meter lange inundatiekanaal.

Omschrijving

De INUNDATIESLUIS / DUIKERSLUIS (Vechtoever), gebouwd in 1925, bestaat uit twee van vleugels voorziene duikerhoofden, waartussen twee, door een bakstenen muur gescheiden kokers. Elke koker met een breedte van 3,25 meter is overkluisd door een halfcirkelvormig gemetseld gewelf en is voorzien van een stenen vloer. De kokers zijn aan de Vechtzijde afgesloten door een dubbele schotbalkkering met klei ertussen, en bestaat uit een moderne betonnen keerwand aan de buitenzijde (Vechtzijde) en een houten schotbalkkering aan de binnenzijde. Aan de andere zijde van de kokers - aan de kant van het afvoerkanaal - bevinden zich sponningen voor een enkele schotbalkkering. Duikerhoofden en vleugels zijn versterkt met granieten blokken. Het afvoerkanaal is 60 meter lang en 15 meter breed. Bij de sluis is het afvoerkanaal versterkt met basaltzuilen op een puinbed. Aan weerszijden van de weg is een ijzeren hekwerk geplaatst bestaande uit buisprofielen.

Waardering

De INUNDATIESLUIS / DUIKERSLUIS (Vechtoever) is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op en ontstond als uitvloeisel van het systeem van inundatie en accesverdediging (19de en 20ste eeuw).

Het betreft hier een onderdeel uit 1925, namelijk een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van de historische waterbouwkunde in de vorm van een inundatiesluis voor militaire doeleinden, uitgevoerd als duiker.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het een goed voorbeeld is van toepassing van een als duiker uitgevoerde inundatiesluis met een militaire functie.

* Het onderdeel is tamelijk gaaf bewaard omdat het in essentie onveranderd en in functie is gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument